

‘GEEF MEISJES GELIJKE KANSSEN’

Voor Monique van ’t Hek, directeur van Plan International Nederland, is de wereldwijde achterstand van meisjes haar grootste drijfveer. ‘Als meisjes dezelfde kansen als jongens krijgen, is dat een boost voor de hele samenleving!’

Je was tweemaal eerder werkzaam voor Plan International Nederland. Waarom keerde je terug?

“Ik noem het mijn *Circle of Life*. Tijdens mijn laatste studiejaar Culturele Antropologie mocht ik voor Plan onderzoek doen in een afgelegen gebied in Colombia. Binnen drie weken wist ik dat dit het werk was dat ik de rest van mijn leven wilde doen: een bijdrage leveren aan betere levensomstandigheden voor kinderen. Na mijn afstuderen werkte ik als field director voor Plan in Colombia. Later gaf ik leiding aan organisaties in Latijns-Amerika, maar in 1999 belandde ik weer bij Plan in Nederland. Daarna ging ik aan de slag als consultant en interim-manager voor non-profit organisaties, totdat deze functie me ter ore kwam. De bijzondere focus op meisjes was voor mij de doorslaggevende factor.”

Vanwaar die focus op meisjes?

“Als je in meisjes investeert, is dat de snelste en duurzaamste winst die je kunt boeken. In al die jaren heb ik gezien hoe meisjes in ontwikkelingslanden nog steeds structureel worden achtergesteld. De jongens mogen naar school en krijgen te eten. Meisjes tellen minder mee, krijgen minder te eten en stoppen met school

als ze worden uitgehuwelijkt en zwanger raken. Terwijl juist vrouwen de sleutel in handen hebben om armoede uit te bannen. Als zij hun school afmaken, kunnen ze een baan krijgen. Vrouwen in ontwikkelingslanden blijken ruim 70% van hun inkomen in hun gezin en de gemeenschap te investeren, terwijl dat bij mannen maar 35% is. Investeer je in meisjes, dan werkt dat dus als een olievlek: als een meisje een opleiding afmaakt en een baan krijgt, dan zorgt ze dat haar kinderen – jongens én meisjes – ook allemaal naar school gaan. Alle volgende generaties hebben daar profijt van. Wij noemen dat *The Smartest Investment*.”

Hoe helpt Plan om de positie van meisjes in ontwikkelingslanden te verbeteren?

“Door samen te werken met lokale leiders die in de regio zijn geboren en getogen. Vroeger richtten we ons vooral op de ‘hardware’, zoals de bouw van scholen of waterputten. Maar wat heb je aan een school als meisjes er alsnog niet naartoe gaan, of als er geen of slechte leerkrachten zijn, of als kinderen zich niet kunnen concentreren omdat ze niet hebben ontbeten? De focus ligt tegenwoordig dus meer op gedragsverandering. Door bewustzijn te scheppen dat het ook anders kan, dat meisjes niet achtergesteld hóeven te worden. Maar dat vergt een lange adem. Vaak leven hun gemeenschappen geïsoleerd en is dit nu eenmaal hoe het er al eeuwen aan toe gaat. Vergeet niet: ook in ons land hebben vrouwen pas sinds een paar decennia gelijke rechten. Wij hebben er ook twintig eeuwen over gedaan. De emancipatie nam pas een vogelvlucht toen vrouwen zélf in opstand kwamen. Verandering moet altijd van binnenuit komen, Daarom is voorlichting zo belangrijk.”

Kun je een voorbeeld noemen van successen?

“In heel wat landen zijn kind-huwelijken inmiddels bij wet verboden. Maar dat wil nog niet zeggen dat die wetten ook worden nageleefd. Gesjoemel met geboortecertificaten is helaas geen uitzondering. Meisjes worden op jonge leeftijd uitgehuwelijkt en raken zwanger, met alle gevolgen van dien. Plan werkt samen met overheden en lokale leiders om ervoor te zorgen dat de wet wordt gehandhaafd. Vorig jaar was ik in Ethiopië, waar meisjes ondanks de wet toch op jonge leeftijd door hun ouders worden uitgehuwelijkt. Mede dankzij onze aanpak geldt daar nu het volgende protocol: als een meisje wordt uitgehuwelijkt en tevergeefs bij haar ouders protesteert, stapt ze naar de schooldirecteur. Die meldt het bij de lokale autoriteiten, die op hun beurt naar de ouders gaan en hen met de wet confronteren. Desnoods wordt er door de overheid een botscan in een ziekenhuis gemaakt om te bewijzen dat ze nog een kind is. De aanpak werkt, omdat er veel meer toezicht is.”

ONDERWIJS ALS WAPEN

Slachtoffers van een kindhuwelijk trouwen vaak met een wildvreemde oudere man van wie ze afhankelijk raken, krijgen te maken met huiselijk geweld en raken zwanger als hun lichaam daar nog niet klaar voor is. Onderwijs is belangrijk in de strijd tegen kindhuwelijken. Plan helpt meisjes op school te blijven, zorgt dat hun families een inkomen hebben, geeft voorlichting en lobbyt voor betere wetgeving en handhaving. Met het Yes I Do-programma strijdt Plan, samen met partners als Amref Flying Doctors, CHOICE en het KIT tegen kindhuwelijken, tienerzwangerschappen en meisjesbesnijdenis in Ethiopië, Kenia, Malawi, Mozambique, Zambia, Pakistan en Indonesië.

Zijn er zaken die je nog steeds shockeren?

“Meisjesbesnijdenis blijft iets heel naars. Een barbaarse gewoonte die niets met religie te maken heeft en helaas vooral in stand wordt gehouden door de oma’s van de meisjes die worden besneden. Zij denken dat de meisjes anders niet rein zijn en er geen man met hen wil trouwen. De fysieke gevolgen zijn vreselijk. Ongesteld zijn, naar de wc gaan, een zwangerschap, seks: alles is pijnlijk en traumatisch voor de meisjes, die soms al op 8-jarige leeftijd de bosjes worden ingesleurd om deze marteling te ondergaan. Ook hier geldt dat de gewoonte in stand wordt gehouden door sociale druk; ‘het hoort nu eenmaal zo’. Een ander shockerend voorbeeld zijn de voorlichtingskampen over seksualiteit in het zuiden van Malawi, waar jongeren in de puberteit naartoe gaan. Dat lijkt een goede zaak, maar in de praktijk wordt meisjes daar geleerd hoe ze een man seksueel moeten behagen. Daarna worden ze ingewijd door oudere mannen. Niet alleen extreem traumatisch, maar deze meisjes lopen ook kans op soa’s, zwangerschappen en HIV/Aids. Tijdens mijn laatste bezoek had de president als signaal een van deze mannen gearresteerd, die laconiek had gereageerd met de woorden: ‘voor mij 1000 anderen’. Een voorbeeld van hoe diep geworteld de ongelijkheid is. Er komt, mede dankzij de lobby en voorlichting van onze lokale medewerkers, zeker verandering op gang. Maar het vergt heel veel geduld.”

Wat maakt dat juist dit jouw grote drijfveer is?

“Misschien omdat ik zelf uit een gezin met zes broers en één zus kom. Dat ‘jongens tegen de meisjes-gevoel’ is er eigenlijk altijd geweest. Ze beschermden me, stonden altijd voor me klaar en ik ben dol op mijn broers, maar ik had wel altijd het gevoel dat ik mezelf moest bewijzen, dat ik niet voor ze wilde onderdoen. Gelukkig waren mijn ouders heel duidelijk: we kregen allemaal gelijke kansen en mochten allemaal studeren. Wie weet was het anders gelopen als ik die kansen niet had gekregen. Dat maakt dat ik me ervoor inzet dat álle meisjes die kans op onderwijs en financiële onafhankelijkheid krijgen.”

FACTS

- 1 op de 3 meisjes in ontwikkelingslanden trouwt als minderjarige.
- 1 op de 9 kindbruiden is jonger dan 15 jaar.
- Elke 2 seconden wordt ergens ter wereld een meisje uitgehuwelijkt.
- 650 miljoen meisjes wereldwijd trouwden voor hun 18e.
- Ruim 200 miljoen meisjes en vrouwen wereldwijd zijn slachtoffer van besnijdenis; 44 miljoen van deze slachtoffers zijn jonger dan 15 jaar.
- Elke dag sterven 200 meisjes als gevolg van een tienerzwangerschap of een bevalling.
- Doodsoorzaak nummer 1 bij meisjes tussen de 15 en 19 jaar: complicaties tijdens een zwangerschap of bevalling.